

Je krásnější:
 dostat milostný dopis než — číst báseň,
 ohňostrojná benátské noci,
 světelná reklama než — obrazy,
 zažít dobrodružství než — biograf,
 tančit než — přihlížet tanci,
 být pierotem na karnevalu než — Picassovi Pieroti.

Nebude již: Umění pro život, ale UMĚNÍ = ŽIVOT.
 Umělci budou jen aranžéry života. — Zahradnictví, ohňo-
 strojství, kuchařství. Chesterton vtipně předvídá: Společnosti
 pro zprostředkování milostných zápletek nebo dobrodružství.

Každý má právo být umělcem pro svoji soukro-
 mou potřebu. — Nový život bude mít svoji chválu bláznov-
 ství.

UMĚNÍ UMÍRÁ! — Umírá s velkým gestem. — Nemožno
 nevzpomenout chvíle, kdy roztrhla se opona chrámová:
 DOKONÁNO! — Musel zemřít, aby jeho učení
 stalo se životem.

(Veraikon, str. 30–34, březen–květen 1924)

V 19. století vymizela se zánikem náboženského umění
 a vlivem slohové nejednotnosti výtvarné produkce malba
 fresková. Zároveň toto století, jež je matkou naší technické
 civilizace, zbavilo malbu funkcí anekdotických, vyprávěcích,
 reprezentativních a ideologických, vykazavši při přesné dělbě
 práce tyto funkce oborům jiným. Malířství, jehož doména se
 zúžila do tabulového obrazu, nemělo nadále jiného úkolu
 než stát se svéprávně výtvarným projevem, *čirou, formovou
 poezií*. Fotografický aparát zrušil starou společenskou smlouvu
 mezi malířstvím a skutečností. V kubismu jsme svědky nového
 poměru malby a reality, postup abstrakce, geometrizace do-
 stupuje vrcholu, skutečnost, jež byla východiskem, zdeformo-
 vána a posléze přepodstatněna v souhrn autonomních, primár-
 ních geometrických tvarů a výmluvných barev, ovládaných
 specifickými zákony obrazové kompozice a konstrukce,
 z jejichž harmonie line se mocná optická poezie, je přivedena
 ve skutečnost novou a umělou, v artefakt, ježž Lisickij zve
Proun.

Bezpředmětné kompozice, studující čisté tvary a jejich vzá-
 jemné vztahy: ruský suprematismus a holandský neoplasti-
 cismus. Konec romantismu, závěrečný bod abstraktivismu
 a analytické subtrakce. Důležitá laboratorní ateliérová práce,
 experimentální metody, zdravá dezinfekce. Hledal se tu zá-
 kladní bod výtvarného umění, suprematisté a dadaisté došli

k nulovému bodu. Nic, plocha, tvar, barva: nejlepší počátek.

Leč těmto bezpředmětným kompozicím, které ztratily jakýkoliv vztah ke skutečnosti, ke skutečnosti životní a nejen optické, hrozí nebezpečství, že se stanou dekorací, byť neornamentální a monumentální, ale přece jen dekorací, kterou moderní architektura a moderní duch vůbec odmítá. Doesburg a Mondrian skutečně usilují o architektonickou malbu chladné a vznešené, spirituální monumentality. Freska je vyloučena. Není vyloučeno organizovat prostor barvou. Prostor nemůže být problémem obrazovým, nýbrž architektonickým. Lisickij koncipuje jakési matematické konstrukce a prounové prostory. Malevič likviduje malířství. Rodčenko přechází ke konstruktivní práci. — Fotomontážní obrazy (Popovová, Citroen, Rodčenko, Kozincevová).

Ve Francii od kulminačního bodu abstrakce nastoupena cesta opačná, cesta konkretizace. Cézanne udělal z láhve válec, aby láhev, zdeformována a zgeometrizována, vyhověla obrazové kompozici. Juan Gris robí z válce daného obrazovou strojbou láhev, aby obdržel kontakt s realitou. Ozenfant a Jeanneret skládají obrazy z tvarů standardních předmětů, vzájemně se doplňujících a vyvažujících, Fernand Léger přejímá tvary i řád stroje. Geometrická skladba obrazu ožívována tu a tam doteky syrové životní reality. Metoda induktivní. Poezie náznaku, šifry, minima.

Prošedše cestou *od kubismu*, v němž zrodila se moderní forma a moderní smysl pro čistou výtvarnost, osvobozenou od literatury, až k *neokubismu*, *suprematismu* a *neoplasticismu*, a jsouce zároveň vrstevníky strojové doby elektrického století, které nám poskytlo nové tvary, okouzlující moderně vychovaný zrak, a bezčetná vzrušení, dojmající intenzívně naši senzibilitu, jsouce vrstevníky moderní krásy, široce překračující meze tzv. umění, cítíme, že nás tabulový obraz v mezích své konvence, třeba nejrevolučněji pozměněný, již neuspokojuje.

*

Naši obrazovou žízeň a potřebu výtvarného požitku sytí obrázkové magazíny, zejména angloamerické; přístavy se stěžni, automobilové závody, biomechanika fotbalu a obrázkový prospekt všech pěti dílů světa. Těmito reportérskými snímky dospívá *fotografické umění* šíře a velikosti, kterou historikové přiznávají jen starým mistrům. Plakát je moderní a efemérní freskou, velkolepým uměním agitačním. Má extenzitu důstojnou své doby, moderní patos, exaktní rafinovanost, srozumitelnost a synoptickou zřetelnost. Plakáty Médrana jsou básní uprostřed pařížské ulice. U kubistů byla písmena v obrazech dekorací, zde jsou slovem v plném smyslu, nikoliv slovem mluveným, ale čteným (optickým). Impresionismus nezmocnil se světla a futurismus pohybu tak, jako se to zdařilo světelné reklamě a kinematografii. Japonský prapor, červený disk uprostřed bílého obdélníkového pole, je nejharmoničtější moderní kompozicí. Nejčistší bezpředmětné malířství, nejlogičtější důsledek kubismu. Má s životní skutečností plný kontakt, jímž není naturalistický otisk. Na žerdi korábu znamená Japonsko; přenesen do umělecké výstavy a zavěšen v rámu na zeď, stal by se přes svou dokonalou kompozici horentním nesmyslem. Je příliš svébytnou skutečností, než aby mohl být považován za umělecký průmysl. Totéž platí o semaforech a mezinárodních znameních dopravních.

V těchto výtvarných skutečnostech nalézá doba lépe svůj výraz než v pokusech uměleckých malířů. Jsou optickou *řečí*, *znamením*. Dnes není jen mluvené a spisovné řeči: existuje vlajková řeč, Morseova abeceda, zkratky, žargon žurnalistu.

Malířství zmírá jako poslední manufaktura. Umělecký provoz a obchod jsou zachváceny stagnací. Moderní obecnostvo nechce již ztrácet peněz a kupovat nákladné originály. Mechanická reprodukce v knihách, albech a časopisech vulgarizuje a rozšiřuje moderní obrazy, zardousivši kopisty a epigony.

V knihovně je kniha Picassových obrazů, jako svazky Rimbaudových, Apollinairových, Cendrarsových básní. Na originály není v moderním, dekorace prostém interiéru místa

a v naší tobolce peněz. Obraz na zdi je shocking vzhledem k architektonické čistotě prostoru.

Je třeba vytvořit nový typ obrazu. Palety a štětce zahodíme do starého železa, umění vyrovná se se strojem ne tím, budou-li malovány strojové formy, ale postaví-li se na strojový základ, přijme-li strojovou výrobu.* Malířství bylo řemeslem a manufakturou. Strojovou výrobou je fotografie a kinofotografie, jež nahrazuje rukodílné obrazy. Vedle fotografie reportérské a dokumentární vzniká *fotografie číše poetická* — Man Ray.

Poezie je jediným uměním konstruktivní doby. Kubismus uvedl obraz na cestu poezie. Poetismus dospívá fúze obrazu a básně. Pokoušíme se s několika kamarády z Devětsilu vytvořit nový tvar obrazu a básně — *obrazové básně*.

Jako malířství stalo se poetickým, moderní báseň (Marnetti, Slova na svobodě, Apollinaire, Kaligramy, Birot, Poezie plenéru a v neposlední řadě plakáty) stala se optickou a typografickou. Pozbylo-li *slovo* prapůvodní síly, aby zůstalo jen *zdrojem představy*, jsou přirozeně optické prostředky účinnější než akustické. Mimoto optická báseň stává se internacionální. Pokusili jsme se sestavit turistickou báseň, odraz cestovní lyriky, složivše ji z několika příznačných fotogenických elementů: vlajka na lodi, pohlednice, fotografie hvězdného nebe, cestovní mapa, triedr a dopis, s nápisem: Pozdrav z cesty!, z náznaků, jež mají stačit k evokaci dojmů o názornosti, jaká je nedostížitelná slovům. Nebo koncipujeme: odjezd na Kytheru, drobný lyrický film s odjezdem plachetní lodi s vlajícím šátkem na rozloučenou a svítícím nápisem Au revoir! Bon vent! Nezval pokouší se internacionálními slovy, tvary a barvami o tuto poezii náznakem. Voskovec evokuje výlet na motocyklu příznačnými prvky.

Báseň se kdysi zpívala a nyní se čte. Recitace stává se ne-

* Konstruktivistická olejomalba je contradictio in adiecto.

smyslem od dob vynalezení typografie a knihtisku. Symbolistům šlo o hudbu především, rozumnější než vydávat knihy bylo by bývalo zaznamenat básnický zpěv na desku fonografu. Poslední cíl bylo by zde nutné splynutí hudby a poezie, o co se pokusil Francesco Cangiullo ve své Poesia pentagrammata. Moderní doba, jak bylo řečeno, přesunula však důraz na stránku optickou.

Budeme vydávat knihy obrazových básní, jež jsou nejdůslednějším výtvorem *poetismu**, který vyznáváme. Malířství přijímá zde metodu fotografickou a fotomontážní a nabývá *číše poetické funkce a emotivnosti*.

Konstrukce je bází světa. Poezie je koruna života. Konstrukce je požadavkem racionální práce a produkce. Poezie je nejkrásnějším květem zahrady Epikurovy.

(Veraikon, str. 34—40, březen—květen 1924)

* Poetismus je prvním ismem, jenž v Čechách vznikl, a přece není jen obvyklým ismem v dosavadním slova smyslu umělecké školy. Konstruktivismus je pracovní metodou o pevných rigorózních zákonech, uměním užitku. Poetismus, jeho živoucí doplněk, je životní atmosférou, libou a slastnou, jakýmsi životním bontónem, uměním žít, radovat se a smát se; je uměním požitku.